

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД

Рев 2488/2020
23.09.2021. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Бранислава Босиљковића, председника већа, Бранке Дражић и Данијеле Николић, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., чији је пуномоћник Никола Стошић адвокат из ..., против туженог Акционарског друштва „Електромрежа Србије“ Београд, чији је пуномоћник Игор Исаиловић адвокат из ..., са умешачем на страни туженог „Енергопројект опрема“ а.д. Београд, кога заступа Љиљана Гњатовић адвокат из ..., одлучујући о ревизијама тужиоца и туженог изјављеним против пресуде Апелационог суда у Нишу Гж 4272/2019 од 03.12.2019. године, у седници већа одржаној 23.09.2021. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ као неоснована ревизија тужиоца изјављена против пресуде Апелационог суда у Нишу Гж 4272/2019 од 03.12.2019. године, става првог, другог и трећег изреке.

УКИДА СЕ пресуда Апелационог суда у Нишу Гж 4272/2019 од 03.12.2019. године, у ставу четвртм и петом изреке, и у том делу предмет враћа другостепеном суду на поновно суђење.

Образложење

Пресудом Апелационог суда у Нишу Гж 4272/2019 од 03.12.2019. године, ставом првим изреке, укинута је пресуда Основног суда у Врању П.бр. 2414/16 од 20.03.2019. године и пресуђено тако што је, ставом другим изреке, одбијен тужбени захтев да се обавезе тужени да на парцели тужиоца кп.бр. .. КО ..., успостави стање какво је било пре него што је тужени на истој причинио штету пресецањем пута и извођењем других радова, на тај начин што би на парцели извео радове ближе описане у наведеном ставу изреке, а ако то не учини у остављеном року, да тужиоцу исплати вредност радова потребних за довођење парцеле у првобитно стање, у укупном износу од 1.245.809,40 динара, са законском затезном каматом од дана пресуђења до коначне исплате. Ставом трећим изреке, одбијен је тужбени захтев да се тужени обавезе да тужиоцу плати на име накнаде штете обрачунате према тржишној вредности неекспроприсаног дела парцеле тужиоца од 4.709 м², укупан износ од 706.350,00 динара са законском затезном каматом почев од пресуђења до коначне исплате. Ставом четвртим изреке, усвојен је тужбени захтев и обавезан тужени да тужиоцу на име

накнаде за коришћење дела парцеле тужиоца у површини од 3.280 м², за прелаз проводника високог напона, исплати укупан износ од 221.880,00 динара, као и да му на име накнаде штете због уништења храстових и багремових стабала исплати износ од 102.626,00 динара, све са законском затезном каматом почев од 03.12.2019. године, као дана пресуђења, до коначне исплате, док је преко досуђеног одбијен тужбени захтев, а у делу којим је тужилац тражио накнаду за површину до 4.386 м², односно до износа од 657.900,00 динара, као и у делу захтева за исплату законске затезне камате на досуђене износе за период од 16.12.2013. године, као дана утужења, до 02.12.2019. године. Ставом петим изреке, обавезан је тужени да тужиоцу исплати трошкове парничног поступка у износу од 227.580,00 динара са законском затезном каматом од дана извршности до исплате.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, става првог, другог, трећег, одбијајућег дела става четвртог и става петог изреке, тужилац је благовремено изјавио ревизију због битних повреда одредаба парничног поступка, погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања и погрешне примене материјалног права.

Тужени је благовремено изјавио ревизију против другостепене пресуде - става четвртог у усвајајућем делу и става петог изреке, због битних повреда одредаба парничног поступка, погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања и погрешне примене материјалног права.

Испитујући побијану пресуду у смислу члана 408. у вези члана 403. став 2. тачка 3. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“, бр.72/11 ...55/14....87/18 – у даљем тексту: ЗПП) Врховни касациони суд је оценио да је ревизија тужиоца делимично основана а ревизија туженог основана.

У спроведеном поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју Врховни касациони суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, тужилац је власник кп.бр. .. КО ..., пољопривредно земљиште, пашњак 5. класе, површине 5.479 м². Решењем Градске управе Града Врање од 17.02.2011. године потпуно је експроприсано земљиште тужиоца са дела кп.бр. ..., у површини од 130 м², у корист туженог ради постављања далеководног стуба за изградњу далеководода, и извршена непотпуна експропријација дела наведене парцеле у површини од 640 м² – утврђено право службености ради прелаза проводника далеководода изнад земљишта. Решењем Основног суда у Врању Р1 193/13 од 21.08.2014. године, одређена је накнада за експроприсано земљиште по цени од 150,00 динара за 1м² и за установљено право службености по цени од 60,00 динара за 1м², док је на име уништених засада самоникле шуме на делу потпуно експроприсаног земљишта одређена накнада у износу од 12.092,00 динара. Извођач радова на постављању далеководног стуба био је „Енергопројект опрема“ ад Београд, умешач на страни туженог у овој парници. Вештачењем вештака грађевинске струке утврђено је да је са дела парцеле тужиоца скинут део земљаног слоја и да је парцела променила конфигурацију у укупној површини од 1.029 м², у коју је ушла и површина експроприсаног земљишта од 130 м². Да би се земљиште довело у првобитно стање потребно је довести земљу са даљине од 10 км, извршити насипање и разастирање збијање насуте земље, као и засејавање траве. Вредност наведених радова би износила 1.245.890,50 динара, што је више од тржишне вредности земљишта. Проводници

високог напона имају ширину 18 метара, а зона заштите износи по 30 метара са сваке бочне стране, те је ширина заштитног простора 78 метара. Вештачењем вештака геометра утврђене су мере и границе, као и укупна површина заштитног појаса од 4.050 м², у оквиру кога су изведени радови на трасирању прилазног пута до платоа за постављање стуба далековода, скидање земљане масе и равнање платоа за постављање стуба и посечена шума ради провлачења електричних проводника. Умањењем наведене површине за 130 м² потпуно експроприсаног земљишта и површине од 640 м² под установљеном службеношћу, утврђена је површина од 3.280 м² за коју није одређена накнада, као ни за површине земљишта од 394 м² и 24 м², које се налазе ван заштитног појаса а на којима су изведени радови на трасирању пута ископом земљане масе. Допунским вештачењем вештака за област шумарства утврђено је да је на деловима парцеле, у укупној површини од 2.502 м², изведеним радовима дошло до крчења и уништења свих стабала која су се ту налазила. На терену не постоје трагови посечених стабала, а закључак о постојању шумске вегетације на наведеном простору изведен је на основу постојања младих изданака стабала старости 5 - 6 година, на бази пречника и висине преосталих стабала која се налазе уз границу места на којима је извршена сеча шуме утврђена је укупна вредност свих посечених стабала у износу од 102.626,00 динара.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања првостепени суд је закључио да је тужени, након извршене експропријације, земљиште на преосталом делу парцеле које је остало у власништву тужиоца изведеним радовима учинио неупотребљивим, па је усвојио један од постављених тужбених захтева и обавезао туженог да тужиоцу, на име накнаде материјалне штете за девастирано земљиште и уништена стабала, исплати досуђене новчане износе са законском затезном каматом.

Другостепени суд је, након одржане расправе, закључио да је у конкретном случају успостављање ранијег стања нецелисходно будући да вредност радова које треба извести превазилази вредност земљишта, па је одбио примарни тужбени захтев који се односи на обавезу туженог да изведе описане радове или исплати њихову новчану противвредност, као и први евентуални тужбени захтев за исплату накнаде за преостали део земљишта који није обухваћен потпуном и непотпуном експропријацијом, у висини његове тржишне вредности, налазећи да је то земљиште остало у својини тужиоца и да он и даље има могућност његове употребе. Утврђујући да је тужени на парцели тужиоца, без његовог одобрења, предузимао радове и изван мера и граница према решењу о експропријацији, другостепени суд је оценио да је основан други евентуални тужбени захтев, и то по правном основу накнаде за успостављену службеност, на основу члана 49. став 1. и члана 53. став 4. Закона о основама својинскоправних односа, као и члана 77. став 1. Закона о енергетици, који је важио у периоду од 01.08.2004. године до 30.09.2012. године. Такође, применом одредбе члана 154. став 1. ЗОО другостепени суд је закључио да тужиоцу припада право и на накнаду штете за посечена стабла дрвећа.

По ставновишту Врховног касационог суда, правилно је другостепени суд одлучујући о жалби туженог, ради отклањања битне повреде поступка из члана 374. став 2. тачка 12. ЗПП учињене пред првостепеним судом и правилног и потпуног утврђивања чињеничног стања, одлучио да отвори расправу на основу члана 383. став 4. ЗПП и након одржане расправе укине првостепену пресуду и одлучи о постављеним захтевима странака. Правилном применом материјалног права на утврђено чињенично стање другостепени суд је одбио основни тужбени захтев за обавезивање туженог да,

извођењем потребних радова, успостави стање на парцели тужиоца које је било пре извршених радова на постављању далековода или исплати њихову новчану противвредност. Наиме, код накнаде материјалне штете законодавац превасходно захтева успостављање ранијег стања, па тек ако то није могуће даје могућност да се оштећеном досуди накнада у новцу, сходно одредби члана 185. ЗОО. Успостављање ранијег стања има предност чак и када се тиме не уклања штета у потпуности, јер је одговорно лице дужно да остатак штете накнади у новцу. Међутим, имајући у виду појам материјалне штете дефинисан одредбом члана 155. Закона о облигационим односима, као умањење нечије имовине (обична штета) и спречавање њеног повећања (измакла корист), накнада (обичне) штете мора бити мања од вредности имовине или бар једнака вредности уништене имовине (ако је у питању тотална штета) и не може превазилазити вредност оштећене имовине, јер је то у супротности са циљем репарације - да се материјална ситуација оштећеног доведе у оно стање у које је била пре штетног догађаја. С обзиром да је у поступку утврђено да вредност радова које треба извести ради довођења парцеле у раније стање превазилази њену тржишну вредност, накнада штете се тужиоцу не може одредити на овај начин.

Такође, супротно наводима ревизије, тужиоцу не припада накнада штете ни у висини тржишне вредности преосталог дела парцеле који није обухваћен решењем о експропријацији у површини од 4.709 м². Одредбама Закона о експропријацији („Службени гласник РС“ бр. 53/95, „Сл. лист СРЈ“ бр. 16/2001 и „Сл. гласник РС“ бр. 23/2001, 20/2009), који је био у примени у време извођења радова на парцели тужиоца, прописани су поступак и процедура одузимања непокретности у складу са претходно утврђеним јавним интересом а у циљу привођења намени ових непокретности у општем интересу, који поступак спроводи орган управе на чијој се територији налази непокретност која је предмет експропријације. Овим одредбама регулисано је и питање одређивања накнаде за одузету непокретност. Тужиоцу наведени део парцеле није одузет одлуком надлежног органа који је спроводио експропријацију, нити му је фактичким радњама туженог одузето право својине, због чега нема право на накнаду у висини тржишне цене земљишта, на основу члана 58. став 2. Устава РС.

Из наведених разлога, применом члана 414. став 1. ЗПП, одлучено је као у ставу првом изреке.

Међутим, основано се ревизијама странака указује да је код одлучивања о другом евентуалном тужбеном захтеву за исплату накнаде за површину од 4.386 м², због погрешне примене материјалног права чињенично стање погрешно и непотпуно утврђено. Наиме, тужилац је и тај захтев засновао на тврдњи да му је на наведеној површини причињена штета потпуно промењеном конфигурацијом земљишта, због чега је оно постало неупотребљиво у било које сврхе, у висини његове тржишне вредности. Другостепени суд је, оцењујући да је правна природа тог потраживања накнада за фактички конституисану стварну службеност преласка вода преко парцеле тужиоца ван мера и граница из решења о експропријацији, досудио накнаду за део тог земљишта у површини од 3.280 м², које се налази у зони заштитног појаса далековода, имајући у виду члан 77. став 1. и члана 78. став 1. Закона о енергетици („Службени гласник РС“ бр. 84/2004 и 57/2011 – др закон), по цени од 40% од његове тржишне вредности која износи 150 динара по 1м², односно на начин како је та накнада утврђена у управном поступку за непотпуну експропријацију. При томе је по истом начину обрачуна утврдио накнаду и за делове парцеле на којима су изведени

радови на просецању пута у површинама од 394м² и 24м², који се налазе изван зоне заштитног појаса.

По оцени Врховног касационог суда, изложено правно становиште другостепеног суда се не може прихватити као правилно и законито. Према правном ставу Врховног касационог суда усвојеном на седници од 23.01.2017. године, правни основ потраживања тужилаца због проласка кабла електричне енергије ваздушним путем изнад њихових катастарских парцела је стварно-правног карактера - конституисање законске стварне службености, на основу члана 51. Закона о основама својинскоправних односа, а не фактичка експропријација. Висина ове накнаде одређује се на основу члана 53. став 3. Закона о основама својинскоправних односа. Дакле, изградњом електромереже (водови електричне струје) са дозволом надлежног органа конституише се законска стварна службеност проласка водова преко земљишта у својини правног или физичког лица на основу члана 51. Закона о основама својинскоправних односа. У конкретном случају, на катастарској парцели тужиоца конституисано је са дозволом надлежног органа право службености провођења проводника у површини од 640 м² и за то му је плаћена одговарајућа накнада. У тој ситуацији, када тужилац свој тужбени захтев не базира на штети коју трпи због самог проласка каблова далековода изнад његове парцеле, ван граница већ установљене службености, већ на штети која му је причињена радовима изведеним на земљишту, трасирањем прилазног пута до стубног места и скидањем земљане масе, основ потраживања не може се заснивати на одредби члана 53. став 3. Закона о основама својинскоправних односа, према површини заштитног појаса, већ на одредбама члана 185. став 3. и 4. Закона о основама својинскоправних односа, које прописују накнаду штете у новцу. С обзиром да изложене околности не оправдавају успостављање пређашњег стања и исплату вредности потребних радова, нити се може досудити потпуна накнада према тржишној вредности као за одузето земљиште, нужно је утврдити да ли и у којој висини тужилац трпи штету коју би тужени био дужан да плати у новцу и која се може огледати само у умањеној тржишној вредности парцеле.

У погледу накнаде штете за посечена стабла дрвећа, другостепени суд је применом члана 154. став 1, 155. и 189. став 1. и 2. ЗОО, пропустио да оцени чињеницу да је тужиоцу већ исплаћена накнада за засаде самоникле шуме у ванпарничном поступку у износу од 12.092,00 динара.

У поновном поступку другостепени суд ће поступити по изложеним примедбама и правилно и потпуно утврдити све релевантне чињенице на које је указано, па ће правилном применом материјалног права донети правилну и закониту одлуку.

Укинута је одлука о парничном трошковима јер зависи од коначног исхода спора.

Из наведених разлога одлучено је као у ставу другом изреке, на основу члана 416. став 2. ЗПП.

Председник већа - судија
Бранислав Босиљковић, с.р.

За тачност отправка
управитељ писарнице
Марина Антонић